

Потреба в ортопедичному лікуванні знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова і Харківської області

Demand in Orthopedic Treatment with Complete Removable Plastic Prosthesis of Kharkiv and Kharkiv Region

Мовчан О.В., ас.

Харківський національний медичний університет
Movchan O.V.
Kharkiv National Medical University

Адреса для кореспонденції:
Мовчан Ольга Володимирівна
e-mail: movchan_@ukr.net

Мета: Вивчення потреби в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова та Харківської області через обстеження пацієнтів, які звернулися по стоматологічну допомогу до Стоматологічного центру Харківського національного медичного університету. **Методи:** Формою інноваційного забезпечення дослідження стали результати експертної оцінки, проведеної за картами амбулаторного пацієнта (ф.043/о) та щомісячного обліку роботи лікаря стоматолога-ортопеда (ф.039) лікувально-профілактичних закладів м. Харкова та Харківської області: загальна кількість проаналізованих повних знімних пластинкових протезів у Харківській області – 18568 од., в м. Харкові – 10294 од. **Результати:** Із загальної кількості осіб, які звернулись для ортопедичного лікування, повні знімні пластинкові протези отримали: у Харківській області – 86620 осіб (57,6%), у тому числі в м. Харкові 56900 осіб (73,9%). Із загальної кількості виготовлених протезів майже кожен десятий – повний знімний пластинковий протез (ПЗПП) (18568, або 9,3%), а саме: у 2014 р. – 7239 ПЗПП, або 9,6%; у 2015 р. – 5777 ПЗПП, або 9,4%; у 2016 р. – 4585 ПЗПП, або 8,7%. **Висновки:** Вичерпно викладено наукові результати вивчення потреби в ортопедичному лікуванні знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова і Харківської області. За 2014–2016 рр. потреба мешканців м. Харкова в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами становила 37,0% (370 осіб на 1000 мешканців, які звернулися по ортопедичну допомогу), показник потреби у Харківській області – 42,6% (426 осіб на 1000 мешканців, які звернулися по ортопедичну допомогу в державні лікувальні установи). Стабільно високі показники потреби в протезуванні повними знімними пластинковими протезами за досліджуваний період свідчать про актуальність цього питання і доцільність подальшого удосконалення зуботехнічних матеріалів, методик і технологій, застосовуваних під час ортопедичного лікування повної адентії.

Ключові слова: потреба, ортопедичне лікування, повні знімні пластинкові протези, фіксація, стабілізація, беззубі щелепи.

Purpose: Research of the demands for orthopedic treatment with complete removable plastic dentures of Kharkiv and Kharkiv region by examining patients who applied for dental care at the University Dental Center of Kharkov National Medical University. **Methods:** The form of the innovative provision of the study was the results of an expert assessment performed on the cards of the outpatient patient (f.043/o) and the monthly accounting of the work of the dentist-orthopedic doctor (f.039) of the treatment and prevention institutions of the Kharkiv region and the regional dental clinic: the total number of analyzed complete removable plastic dentures – 18568 units. Data was entered into a specially designed map of our examination – which includes passport data, anamnesis, complaints of the patient, results of the study of the state of the organs of the oral cavity and the quality of dentures. Dental status was studied with artificial light using a standard set; instruments – mirror, probe, tweezers. The above made it possible to take into account the main regularities regarding the structure of orthopedic structures, the influence of dental materials and clinical and technological stages on the frequency and nature of the indicators for reducing the quality of structures at the stages of their clinical operation, which reflects on the quality of life of patients. In the course of clinical and statistical analysis of the research results, as well as for the development of standardized evaluation and diagnostic algorithms, methods of structural functional analysis, polynomial modeling and licensed software products ("STATISTICA", "EXCEL") have been used. **Results:** The preclinical assessment of the use of complete removable plastic dentures was decided on the basis of indicators of the need for removable prosthetics. The indicators of the statistical reporting of doctors of orthopedic dentists indicate that for the period from

2014 to 2016, 150,383 people applied to dental orthopedic help in the medical institutions of the Kharkov region, of which 76,996 people (51,2%) – residents of the Kharkiv. Of the total number of persons who applied for orthopedic treatment, complete removable plastic prostheses received: in Kharkov region – 86,620 people (57,6%), including 56,900 people (73,9%) in Kharkov. In the period from 2014 to 2016 in the medical institutions of the area of the dental profile 189567 dentures were made. At the same time, the proportion of prostheses produced in medical institutions of Kharkiv was 63,0% (119,427 dentures). **Conclusions:** Thus, the article outlines the scientific achievements in the study of the demands for orthopedic treatment with removable plastic dentures of the Kharkiv and Kharkiv region. For 2014–2016, the demands of Kharkov for orthopedic treatment with complete removable plastic dentures is 37,0% (370 persons per 1,000 who applied for orthopedic help), the demands for Kharkov region is 42,6% (426 persons per 1000, who applied for orthopedic help in state medical institutions). Stable high indicators of the need for prosthetic replacement with complete removable plastic dentures during the period under review indicate the relevance of this issue and the feasibility of further refining dental materials, techniques and technologies used in orthopedic treatment of complete edentulous.

Key words: need, orthopedic treatment, complete removable plastic prostheses, fixation, stabilization, edentulous jaws.

ВСТУП

В Україні виготовлення повних знімних пластинкових протезів з жорсткими акриловими базисами сягає 80%. За даними літератури від 20 до 26% пацієнтів не користуються повними знімними пластинковими протезами, а 37% – незадоволені якістю ортопедичного лікування з їхнім використанням. Крім того, в 52% випадків конструкції повних знімних пластинкових протезів мають недостатню стабілізацію на протезному ложі. У 64% пацієнтів під базисом протеза розвиваються захворювання слизової оболонки травматичної етіології [1–3].

У статті викладено результати вивчення потреби в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова та Харківської області, що здійснено за комплексною програмою, та передбачало обстеження пацієнтів зі знімними конструкціями зубних протезів [1]. Якісну оцінку повних знімних пластинкових протезів умовно можна поділити на доклінічну і клінічну. Доклінічна оцінка дозволяє правильно оцінити конструкцію протеза за допомогою огляду і пальпації та, за потреби, усунути виявлені недоліки. Клінічна оцінка дає змогу проконтролювати

правильність вибору конструкції і чи не допущено помилок на клінічних і лабораторних етапах виготовлення повних знімних пластинкових протезів, а також оцінити та відкоригувати психоемоційну реакцію пацієнта на повний знімний протез [4].

Крім того, збільшення потреби населення у знімних протезах пов'язане з незадовільною стабілізацією знімних протезів на щелепах як наслідок постійного погіршення стану порожнини рота і віковими змінами, а також нераціональним вибором конструкції протеза, недосконалістю технологій і матеріалів, що застосовуються під час їхнього виготовлення [1].

Ортопедичне лікування пацієнтів з відсутніми декількома зубами, зазвичай, не викликає суттєвих труднощів [5, 6]. Набагато складнішими клінічними випадками, що трапляються в клінічній практиці ортопедичної стоматології, є пацієнти з комбінацією повної відсутності зубів на одній зі щелеп і невеликою кількістю зубів на протилежній щелепі [6]. Багато пацієнтів з поєднанням повної та часткової відсутності зубів потребують протезування знімними протезами [8].

З огляду на складну клінічну картину пацієнтів із частковою і повною відсутністю зубів, відсоток невдач у процесі

традиційного ортопедичного лікування, на жаль, залишається досить високим. Від користування знімними протезами відмовляються 20–56% пацієнтів, а до неякісно виготовлених протезів пристосовуються 37% пацієнтів [8].

Поліпшення якості стоматологічної допомоги населенню є не тільки медичною, а й вагомою соціально-економічною проблемою. Медичне значення підвищення якості стоматологічного лікування зводиться до зниження кількості ускладнень, поліпшення стану порожнини рота, збереження здоров'я. Соціальні та економічні аспекти розв'язання проблеми полягають у зменшенні кількості відвідувань лікаря, зниженні кількості випадків повторного лікування, підвищенні продуктивності роботи стоматолога, зниженні економічних витрат на кожного пацієнта з розрахунку на тривалий період часу [3, 4]. Мета дослідження – вивчення потреби в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова та Харківської області через обстеження пацієнтів, які звернулися по стоматологічну допомогу до Стоматологічного центру Харківського національного медичного університету.

Таблиця. Показники репрезентативної потреби в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами мешканців м. Харкова і Харківської області

Потреба в стоматологічній ортопедичній допомозі жителів м. Харкова і Харківської області					
Показники	од. вимірювання	2014 рік	2015 рік	2016 рік	разом
Кількість осіб, які звернулися з приводу ортопедичного лікування					
Харківська область	абс.	52616	45651	52116	150383
	%	100,0	100,0	100,0	100,0
м. Харків	абс.	25939	23601	27456	76996
	%	49,3	51,7	53,7	51,2
з-поміж них кількість осіб, які отримали протези					
Харківська область	абс.	28886	27207	30527	86620
	%	54,9	59,6	60,0	57,6
м. Харків	абс.	18442	17724	20734	56900
	%	71,7	75,1	75,6	73,9
Загальна кількість виготовлених протезів					
Харківська область	абс.	75413	61458	52696	189567
	%	100,0	100,0	100,0	100,0
м. Харків	абс.	47434	38227	33766	119427
	%	62,9	62,2	64,0	63,0
з-поміж них повних знімних пластинкових протезів					
Харківська область	абс.	7239	6744	4585	18568
	%	9,6	9,4	8,7	9,3
м. Харків	абс.	4364	3364	2566	10294
	%	9,2	8,8	7,6	8,6
Кількість виготовлених ПЗПП на 1000 населення, які звернулися з приводу стоматологічного ортопедичного лікування					
Харківська область	абс.	137	145	144	426
	%	13,7	14,5	14,4	42,6
м. Харків	абс.	128	123	119	370
	%	12,8	12,3	11,9	37,0

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ

Формою інноваційного забезпечення дослідження стали результати експертної оцінки, проведеної за картами амбулаторного пацієнта (ф.043/о) та щомісячного обліку роботи лікаря стоматолога-ортопеда (ф.039) лікувально-профілактичних закладів м. Харкова та Харківської області. Загальна кількість проаналізованих повних знімних пластинкових протезів в Харківській області становила 18568 од., в м. Харкові – 10294 од. Дані заносили в спеціально розроблену нами карту обстеження, до якої увійшли паспортні дані, анамнез, скарги хворого, результати дослідження стану

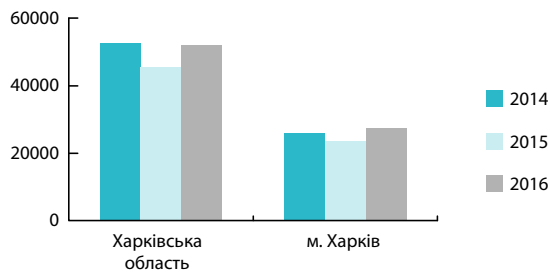
органів порожнини рота і якості зубних протезів. Стоматологічний статус вивчали при штучному освітленні за допомогою стандартного набору інструментів – дзеркала, зонда, пінцета. При зовнішньому огляді і в процесі розмови оцінювали симетрію обличчя, вираженість носогубних і підборідних складок, характер руху нижньої щелепи, естетичний недолік, зниження висоти нижньої третини обличчя тощо. З огляду на це, під час дослідження врахували основні закономірності щодо структури ортопедичних конструкцій, впливу зуботехнічних матеріалів та клініко-технологічних етапів на частоту та характер показників зниження якості конструкцій на етапах їхньої

клінічної експлуатації, що впливає на якість життя пацієнтів. Під час клініко-статистичного аналізу результатів дослідження, а також для розробки стандартизованих оцінювальних та діагностичних алгоритмів використано методи структурно-функціонального аналізу, поліноміального моделювання та ліцензовані програмні продукти (STATISTICA, EXCEL).

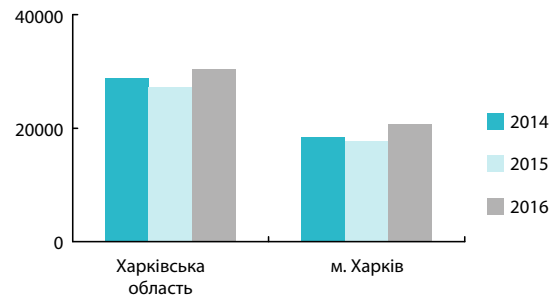
РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Прийняли рішення провести доклінічну оцінку використання повних знімних пластинкових протезів, ґрунтуючись на показниках потреби в

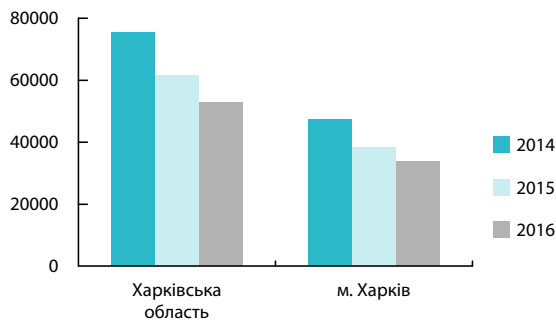
а

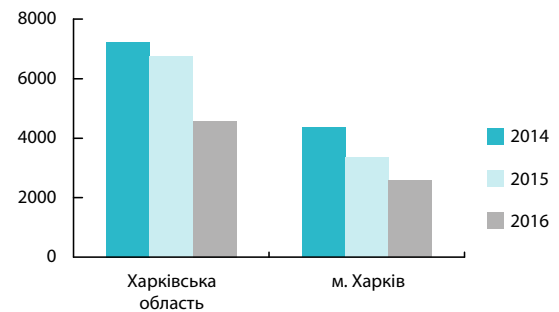
б

в

г

Мал. Показники репрезентативної потреби в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами жителів м. Харкова і Харківської області: а — кількість осіб, які звернулися за ортопедичним лікуванням; б — кількість осіб, які отримали протези; в — загальна кількість виготовлених протезів; г — кількість повних пластинкових знімних протезів

знімному протезуванні. Показники статистичної звітності лікарів стоматологів-ортопедів (табл., мал.) доводять, що за період з 2014 по 2016 рр. до лікувальних установ Харківської області по стоматологічну ортопедичну допомогу звернулося 150383 особи, з яких 76996 осіб (51,2%) – жителі м. Харкова. Із загальної кількості осіб, які звернулися з приводу ортопедичного лікування, повні знімні пластинкові протези отримали: у Харківській області – 86620 осіб (57,6%), у тому числі у м. Харкові 56900 осіб (73,9%). За період з 2014 по 2016 рр. в лікувальних установах області стоматологічного профілю виготовлено 189567 протезів. При цьому кількість виготовлених протезів у лікувальних установах м. Харкова становила 63,0% (119427 протезів). З-поміж виготовлених протезів майже кожен десятий – повний знімний пластинковий протез (18568, або 9,3%), а

саме: у 2014 р. – 7239 ПЗПП, або 9,6%; у 2015 р. – 5777 ПЗПП, або 9,4%; у 2016 р. – 4585 ПЗПП, або 8,7%. Показник репрезентативної потреби населення м. Харкова в протезуванні повними знімними пластинковими протезами за період 2014–2016 рр. становив 37%, або 370 осіб на 1000 населення, які звернулися з приводу стоматологічної ортопедичної допомоги, а саме: у 2014 році – 12,8%, або 128 осіб; у 2015 р. – 12,3%, або 123 осіб; у 2016 р. – 11,9%, або 119 осіб. Показник репрезентативної потреби населення Харківської області в протезуванні повними знімними пластинковими протезами за період 2014–2016 рр. становив 42,6%, або 426 осіб на 1000 населення, які звернулися по стоматологічну ортопедичну допомогу, а саме: у 2014 р. – 13,7%, або 137 осіб; у 2015 р. – 14,5%, або 145 осіб; у 2016 р. – 14,4%, або 144 особи.

ВИСНОВКИ

Отже, за 2014–2016 рр. потреба мешканців м. Харкова в ортопедичному лікуванні повними знімними пластинковими протезами становила 37,0% (370 осіб на 1000 мешканців, які звернулися по ортопедичну допомогу), показник потреби у Харківській області становив 42,6% (426 осіб на 1000 мешканців, які звернулися з приводу ортопедичної допомоги в державні лікувальні установи). Стабільно високі показники потреби в протезуванні повними знімними пластинковими протезами за досліджуваний період вказують на актуальність питання і доцільність подальшого удосконалення зуботехнічних матеріалів, методик і технологій, застосовуваних при ортопедичному лікуванні повної адентії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лабунец В.А. Основы научного планирования и организации ортопедической стоматологической помощи на современном этапе её развития / В.А. Лабунец. – Одесса, 2006. – 428 с.
2. Аболмасов Н.Г. Ортопедическая стоматология / Н.Г. Аболмасов [2-е изд.]. – М.: Медпресс-информ, 2007. – 496 с.
3. Наумович С.А. Методы фиксации и стабилизации полных съёмных пластиночных протезов / С.А. Наумович. – Минск: БГМУ, 2009. – 4 с.
4. Наумович С.А. Ортопедическая стоматология. Протезирование съёмными пластиночными и бюгельными протезами / С.А. Наумович. – Минск: БГМУ, 2007. – 212 с.
5. Рожко М.М., Неспрядько В.П. Ортопедична стоматологія. – Київ, 2003. – 584 с.
6. Ледошук Б.О. Проблеми систематичних і випадкових помилок під час планування та виконання наукових досліджень / Б.О. Ледошук, Н.К. Троцюк // Демографічна та медична статистика у XXI столітті: Мат. конф. – К., 2004. – С. 121–124.
7. Critchlow, S.B. Prognostic indicators for conventional complete denture therapy: A review of the literature [Text] / S.B. Critchlow, J.S. Ellis // J. Dent. – 2010. – Vol. 38, №1. – P. 2–9.
8. Chandler, J.A. Clinical evaluation of patients eight to nine years after placement of removable partial dentures [Text] / J.A. Chandler, J.S. Brudvik // J. Prosthet. Dent. – 2004. – Vol. 51, № 6. – P. 736–743.

REFERENCES

1. Labunec, V.A. (2006). *Osnovy nauchnogo planirovaniya i organizacii ortopedicheskoy stomatologicheskoy pomoshhi na sovremennom jetape ejo razvitija*. Odessa, 428 s. (in Russian).
2. Abolmasov, N.G. (2007). *Ortopedicheskaja stomatologija*. [2-e izd.]. M.: Medpress-inform, 496 s. (in Russian).
3. Naumovich, S.A. (2009). *Metody fiksacii i stabilizacii polnyh s#emnyh plastinocnyh protezov*. Minsk: BGMU, 4 s. (in Russian).
4. Naumovich, S.A. (2007). *Ortopedicheskaja stomatologija. Protezirovanie s#jomnymi plastinocnymi i bjugel'nymi protezami*. Minsk: BGMU, 212 s. (in Russian).
5. Rozhko, M.M., & Nespriadko, V.P. (2003). *Ortopedychna stomatolohiia*. Kyiv, 584 s. (in Ukrainian).
6. Ledoshchuk, B.O., & Trotsiuk, N.K. (2004). Problemy systematychnykh i vypadkovykh pomylok pid chas planuvannia ta vykonannia naukovykh doslidzhen. Demohrafichna ta medychna statystyka u XXI stolitti: *Mat. konf. K.*, s. 121–124 (in Ukrainian).
7. Critchlow, S.B., & Ellis, J.S. (2010). Prognostic indicators for conventional complete denture therapy: A review of the literature [Text] *J. Dent.*, vol. 38, №1, p. 2–9 (in English).
8. Chandler, J.A., & Brudvik, J.S. (2004). Clinical evaluation of patients eight to nine years after placement of removable partial dentures [Text] // *J. Prosthet. Dent.*, vol. 51, № 6, p. 736–743 (in English).

Стаття надійшла в редакцію 7 грудня 2018 року